

Statenice

Oponentní posudek diplomové práce Vladimíra Votavy

Úvod

Předložená diplomová práce je mnohvrstevnatá a vyžaduje podrobné prostudování. Mojí výhodou je, že jsem se do Statenic před šesti lety s rodinou přestěhoval. Koupili jsme nevýrazný malý domek v centru obce naproti zámku. První zásah, který jsem udělal byl, že jsem ze zahrady prosekal dětem cestu na obecní dětské hřiště. Právě tam začaly naše první sociální kontakty s obyvateli obce. Navazovaly diskuse na různá témata, které přerostly v politickou angažovanost a vítězství v obecních volbách. Mám tedy obec a její problémy načtené. Přesto vše bylo ve Vladimírově diplomové práci co objevovat.

V první části práce se Vladimír právem pouští do kritiky nového platného územního plánu¹ obce Statenic, a to ve více vrstvách. Na jedné straně je to legitimizace developery motivovaného roztahování zástavby do širých luk a lánu a na druhé straně jakási rezignace revidovat využití vnitřních rezerv obce. Tedy podrobně se zabývat vnitřní urbanistickou strukturou obce. Nekoordinovanost zpracování Územních plánů sousedících obcí je alarmující. Mapa soutisku územních plánů obcí okolo Únětického potoka by stála za reprodukci ve velkém formátu a následném vyvěšení na všech dotčených obecních úřadech. Takto snad i občan dotčené obce zahleděn pouze do svého majetku prozře a zjistí, že něco je v nepořádku. „Vzniká snad nové město Tuchstavlůňpřiroztuhol?“

Pohled z okna mého domku, který je naproti chátrajícímu zámku, mne naplňuje nadějí. Do zámku vjede Land Rover. Z něj vystoupí pán ve středních letech v riflích a se slunečními brýlemi. Přesedne do zeleného obrovského Johna Deera s klimatizací, a tu s pluhem, tu se sázecím strojem zapřaženým za silným strojem, vyráží na pozemek developerův. Po letech se nepodařilo zahájit výstavbu, a tak vyrazil pole zorat a obdělávat. Půda je tu totiž vysoce kvalitní. Ovšem vzápětí mne napadne otázka, jestli to není jenom zobchodování (možná i s výhodou čerpání dotací) a vysátí maxima z kvalitní pudy, než se zastaví.

Důležitou analytickou částí je kritika dopravní obslužnosti lokality. Je jasné, že fenomén individuální dopravy jen tak nezmizí a je s ním nutno počítat. Je však nutné odmítnout čistě technický přístup k řešení dopravních staveb. Vladimír se ve své práci zabývá zkvalitněním veřejné dopravy, která je v těchto Praze blízkých obcích klíčová. Ze všech úvah a návrhu mne zaujal motiv příčného propojení veřejnou autobusovou linkou Roztockého nádraží s budoucí vlakovou stanicí na letišti Václava Havla. Tedy napříč dnes zavedeným linkám vedoucím z Prahy na venkov. Posílení jakékoliv vlakové trati v této části je také správnou úvahou o posílení veřejné dopravní obslužnosti sídel. V letních měsících jezdím ze Statenic na Smíchov na kole. Mám několik skrytých tras, u kterých ovšem musím několikrát porušit dopravní pravidla. Proto vítám v diplomové práci navržené varianty cyklotras – stezek, a tím nabídnutí obyvatelům bezpečné a nekolizní propojení jednotlivých sídel v krajině.

Sídlo v krajině

Pro mne hlavní téma diplomové práce. Vladimír se zabývá archeologií cest, obnovuje propustnost území, propojuje obce. Cesty v krajině ve svém střetu vytvářejí místa. Zastavení.² Stromořadí doprovází poutníka krajinou. Stromořadí člení krajinu a vytváří nové prostory v krajině.

Ambicí projektu je pod tlakem rozvoje „pražských obcí“³ udržet rovnováhu mezi sídlem a krajinou. Při svých procházkách po cestách „za humna“, které se od jara vyšlapou a na podzim zaorají, si často v horizontech odmazávám, právě tu novodobě „úspěšnou“⁴ zástavbu, která přesahuje hranice intravilánu jednotlivých obcí. Najednou vidím jen krajinu a v ní pevné body věže kopaninské rotundy, kaple tuchoměřického kláštera, noutonického a únětického kostela a v dáli Milešovku. Pokud se předpoklady všech územních plánů naplní, toto vše zmizí. Rovnováha se ztratí. To Vladimír nechce, a proto předkládá rozvoj obce dovnitř. Drží pevně hranice Statenic a Černého vola v údolí u potoka a v rovnováze s krajinou.

Statenice – Ideální plán

Poslední a nejdůležitější kapitolou, kterou se Vladimír zabývá je regulace intravilánu obce, a to právě v návaznosti na prostupnost krajinou. Víme, že obec vlastní minimum pozemků a že nemá vůbec žádnou občanskou vybavenost. Vladimírovi se zárukou podaří v intravilánu navýšit počet obyvatel ze 2000 na 5000. Což je podobné jako v případě developerského rozmachu obce do okolních polí. Vladimír nachází mnoho vnitřních rezerv, které prověřuje a obsazuje.

Nejproblematičtější moment obce je průjezd po chátrajícím viaduktu v Černém vole. Dopravní těleso je těžko přístupné a jeho žalostný stav je řešen osazením betonových zátaras – zábran ve všech směrech obyvatelnosti území. Vladimír se snaží o rehabilitaci této podle mne kvalitní historické inženýrské stavby. Navrhuje průchod a tím ruší bariéru viaduktu v úrovni údolní nivy Únětického potoka. V úrovni mostovky, tedy průjezdu obcí navrhuje na zdánlivě nevyužitelných místech stavby s veřejným parterem. Dochází tak ke kultivované obnově viaduktu, kde právě díky navrženým stavbám, které semknou dopravní prostor dochází k podvědomému zpomalení průjezdu obcí.

Při rozvaze o umístění základní školy mne napadá generální otázka, jestli má být škola centralizovaná a dominantou obce, jak tomu v historii bylo⁵, či decentralizovanými objekty vytvářející menší a nová centra obce. Myslím, že v případě Statenic je na místě potřebnou kapacitu školy pro rozvoj obce rozčlenit na dvě místa⁶ s tím, že bych určitě tělocvičnu přiřadil k jedné ze škol nebo ke sportovištím (sokolovna) a pro Statenice využil pozici ve středu obce. Krásným momentem návrhu v intravilánu obce je nová náves u Černovolského mlýna s obnoveným rybníkem, který je jedním ze zásahů na téma soužití obce s potokem⁷. V krajině je to pak hřbitov⁸ nad obcí (důležitá občanská vybavenost v krajině). Téma propojení skrytých obcí v údolí s krajinným horizontem – tedy vertikály kostelních věží je tu dobře komentováno. Vladimír našel místo pro vertikálu a logicky pochybuje, jestli to má být kostel. Ale jak píše ve své knížce *Malé věci v krajině* Michal Šiška jde o „...uhelné kameny, které drží krajinu po hromadě“⁹.

Kritický si dovoluji být v případě navrhované regulace zástavby v ulici U potoka, kde by bylo dobré pracovat s rytmem pauz, který je pro centrum Statenic charakteristický. Tyto historické a náhodné vztahy starých domů drží poetickou kvalitu v urbanistické struktuře obce.

Závěr

Na začátku jsem napsal, že je práce hutná a mnohvrstevnatá.

Ano to je a má to být ambicí diplomové práce. Jedině nezatížen praxí, či úředním šimlem je člověk úplně svobodný a může předkládat ideální představy o nápravě skutečně zoufalého stavu. Škoda, že se takové to svobodné analýzy neudělaly před zadáním strategického plánu a následně plánu

územního. Pokud by to vnímavý a schopný zpracovatel územního plánu měl, byli bychom ve Statenicích jinde.

Pro mne jako Insidera byla práce impulzem přemýšlet a rozvíjet tak i své představy o proměně, rozvoji a udržitelnosti mé obce v krajině. Vladimír předkládá ve své diplomové práci mnoho námětů. Bylo by fajn, kdyby alespoň z některých vznikl reálný scénář. Věřím, že obhajobou diplomového projektu práce nekončí.

Děkuji

A navrhuji B

Doc. Mgr. Akad. Arch. Roman Brychta

¹ Je to opravdu špatný plán a byl schválen starým zastupitelstvem, těsně před volbami.

² Známe tyto momenty z české barokní krajiny, kdy na křižení cest, či vrcholu cesty, jsou vždy stromy s božími muky. Poutník, dnes převážně cyklista ví, že se láme kopec a námaha při výšlapu se změní ve spanilou jízdu do údolí.

³ Obce v blízkém okolí Prahy, které jsou atakovány developery k výstavbě bydlení, a to buď v uzavřených urbanistických strukturách nebo bytových domech neodpovídajícího měřítka

⁴ konkrétně bytová výstavba zabírající pole nebo vymazávající staré sady, které jsou pro tuto krajinu charakteristické: Horoměřice Velká Brána (<http://www.velkabrana.cz/galerie-prubeh-vystavby>), Residence Velvária (<https://www.velvaria.cz/gallery/exterior#gq>) ... dále tzv. ukradené horizonty novou zástavbou v kontextu Kozích hřbetu v Horoměřicích,a ve vzdálenějším horizontu nepochopitelně umístěné logistické haly...

⁵ V českých obcích je vždy po kostelu nejvýraznější dominantou škola

⁶ Ostatně dnešní Statenice se skládají z původních dvou obcí Statenice a Černý Vůl

⁷ Aktuálně s potokem pracují například v Úněticích, kde vzniklo na potoku kamenné brouzdaliště. Takových skrytých momentů je možné dle předloženého návrhu vytvořit víc.

⁸ Hřbitov – každý developer by měl kromě základní občanské vybavenosti, navrhnout i hřbitov....

⁹ Michla Šiška: Malé věci v krajině. vydalo nakladatelství Arbor vitae v Řevnicích roku 2011, Kaple: Můžeme se oprávněně ptát – proč ještě stavět kaple tam, kde není víra? Jistě ne kvůli krasocitu. Jediná odpověď, která mě napadá, je – pro kaple samotné. Jako úhelné kameny, které drží krajinu pohromadě.